

Aziatische boktor dreigend gevaar

Ondanks importcontroles hebben Aziatische boktorren zich in Europa, maar nog niet in Nederland, weten te vestigen. Voor hun levenscyclus benutten ze allerlei ook hier volop levende boomsoorten en vormen zo een bedreiging voor bomen in stad en landschap. Voor tijdige signalering is de PD aangewezen op oplettende groenbeheerders.

Vraat verstoort de sapstroom, waardoor de kroon en uiteindelijk de hele boom afsterft.

Tekst Leen Moraal en Brigitta Wessels-Berk
Beeld Kenneth R. Law, Dennis Haugen,
Robert A. Haack, Larry R. Barber (allen USDA)

De laatste jaren zijn bij levende bomen in Europa en Amerika in toenemende mate aantastingen waargenomen van de Aziatische boktor, *Anoplophora glabripennis*. De kevers zijn veelal afkomstig uit houten verpakkingsmateriaal zoals kratten waarin machineonderdelen en natuursteen zitten die vanuit Azië worden geëxporteerd. In de houten kratten kunnen larven, poppen of volwassen kevers aanwezig zijn. Vanuit fabrieksloodsen of open industrieterreinen vliegen de kevers naar gezonde bomen.

In Europa zijn al meerdere aantastingen vastgesteld, onder meer in Oostenrijk, Frankrijk en Duitsland. Ook vlak bij Bonn is een aantasting gesignaleerd. Dit bevestigt het vermoeden dat de kevers ook in het Nederlandse klimaat kunnen overleven. Door de sterk toegenomen handel met China is de kans op een ontsnapping van kevers uit houten verpakkingsmateriaal en daarmee de kans op vestiging in Nederland aanzienlijk toegenomen.

Levenscyclus

Een volwassen vrouwtjeskever legt na de paring dertig tot tachtig eitjes in de vier tot zes weken dat ze leeft. Ze knaagt hiervoor in een gezonde boom een ovale sneede in de schors van stam of takken

met een doorsnede van minstens 5 cm. Eitjes die in juni tot augustus zijn afgezet kunnen het jaar daarna volwassen kevers opleveren. Zijn de eitjes in periode september tot oktober afgezet, dan duurt de cyclus van ei tot kever twee jaar.

De eitjes komen na een tot twee weken uit. De larven knagen eerst een gang net onder de bast. In de loop van de tijd boren de larven zich dieper in het hout en ontstaan er uiteindelijk zoveel gangen dat zware takken afbreken. Door het onderbreken van de sapstroom in de stam wordt de boom flink beschadigd en kan hij daaraan doodgaan.

De tot 5 cm lange larven verpoppen in april-mei in een cocon van houtdeeltjes, in een zogenaamde popkamer, net onder de bast. De duur van ei tot volwassen exemplaar kan variëren van een tot twee jaar of langer, afhankelijk van de klimatologische omstandigheden, tijdstip van eiafzetting en voedselkwaliteit. Net uitgekomen kevers blijven een aantal dagen in de popkamer voordat ze zich een weg naar buiten knagen.

De volwassen kevers vliegen van mei tot oktober, met een piek in juli, en vreten aan bladeren, bladstelen en jonge bast. Ze zijn het meest actief op zonnige dagen. De kevers kunnen afstanden tot 2 km afleggen maar meestal blijven ze in de buurt van waar ze vandaan komen.

voor bomen

Een nieuwe aantasting ontstaat meestal binnen een straal van 400 m vanaf opgeslagen besmet hout of waardplant.

De kevers hebben voor het leggen van de eitjes een voorkeur voor esdoorn, populier, wilg en paardenkastanje maar ze ontwikkelen zich ook in plataan, berk, iep en es. Een aantasting is nauwelijks te bestrijden en de kans is groot dat alle aangetaste bomen moeten worden verwijderd. Om de schade zoveel mogelijk te beperken is het dus belangrijk om een uitbraak in de kiem te smoren.

Een tweede boktor, *Anoplophora chinensis*, kan binnenkomen met vanuit Azië geïmporteerde (bonsai)boompjes. In Nederland is al eens een partij besmette esdoornbonsais gevonden. Deze kever lijkt sterk op de vorige soort maar heeft nog meer boomsoorten op het menu staan. In de omgeving van Milaan heeft men grote problemen met aantastingen van deze soort bij bomen in het stedelijk groen.

Opsporing verzocht

Voor een tijdige signalering van de kevers is de Plantenziektenkundige Dienst (PD) van het ministerie van LNV sterk afhankelijk van oplettende groenbeheerders en particulieren. Wanneer men een kever vindt die op de hier

afgebeelde beestjes lijkt dan gaat het onmiskenbaar om een Aziatische boktor. De kever moet direct worden weggevangen en eventueel gefotografeerd. Bij een vondst of een verdenking is het zaak de PD zo snel mogelijk te informeren. Deze kan dan met zekerheid vaststellen of het om een van beide boktorren gaat.

Tevens verzoekt de PD om oplettendheid bij symptomen als bastvraat of vingerdikke uitvlieggaten in stammen en takken. Die uitvlieggaten kunnen overigens worden verward met de larvengangen van de wilgenhoutrups (*Cossus cossus*), grote populierenboktor (*Saperda carcharias*) en horzvlinder (*Sesia apiformis*). Bij twijfel kan direct contact worden opgenomen met de dienst. Alleen een tijdige ontdekking kan een grootscheepse sanitaire operatie met het kappen van vele bomen voorkomen. Op dit moment werkt de PD aan een draaiboek hoe er gehandeld moet worden bij een aantasting in ons land.

■ Informatie:

■ Leen Moraal, Alterra, Wageningen,
E leen.moraal@wur.nl,
T (0317) 47 78 81
■ Brigitta Wessels-Berk, PD Wageningen,
E b.f.wessels-berk@minlnv.nl,
T (0317) 49 68 35

Meer over Aziatische boktorren op internet via:
www.tuinlandschap.nl

Herkenning

- Ei: crèmewit tot donker, langwerpig, 5-7 mm lang.
- Larve: pootloos, crèmekleurig met bruine kop, 2-5 cm lang taps toelopend lichaam.
- Pop: crèmekleurig en omhuld door een cocon van houtdeeltjes.
- Kever: 12 mm breed en maximaal 5 cm lang. De dekschilden zijn glimmend zwart met ongeveer twintig witte, onregelmatig over de dekschilden verdeelde vlekken. De zwart-wit gestreepte voelsprietten zijn bij het vrouwtje 1,3 en die van het mannetje tot 2,5 keer zo lang als de kever zelf. De poten zijn blauwachtig.

Schadebeeld en symptomen

- Voor de eiafzetting bijt de volwassen kever een ovale tot ronde knaagwond van 9-15 mm in de schors van tak, stam of stambasis. Soms bloedt de boom uit deze verwonding.
- Donkere plekken op de schors met daaronder maximaal 3 cm brede boorgangen.
- Slechte bladstand door verstoring watertoevoer door de vele boorgangen. Larven van *Anoplophora glabripennis* tasten alleen de bovengrondse delen aan; larven van *Anoplophora chinensis* kunnen ook in de wortels zitten.
- Afgestorven takken ten gevolge van de larvengangen.
- Blad- en bastvraat aan jonge takken veroorzaakt door volwassen kever.
- Ronde, 9-11 mm grote uitvlieggaten op stam en takken van bomen. Achter het gat bevindt zich een boorgang gevuld met geknaagde houtdeeltjes. Bij *A. chinensis* kan het uitvlieggat ook ondergronds liggen of net boven de wortelhals, waardoor het boormeel als een prop op de wortelkluif komt te liggen.

Let op: grote Nederlandse houtborende insecten zoals populierenboktor en horzvlinder (bij populier) en wilgenhoutrups (bij vele boomsoorten) kunnen verwarring geven doordat ze boorgangen veroorzaken van gelijke grootte.